

deeltelijk niet meer naar Amsterdam behoeven op te komen en zal zich de haven (in commercieel zin) van Amsterdam naar IJmuiden verplaatsen. Aan handel en scheepvaart te Amsterdam zou daardoor een gevoelige slag zijn toegebracht. Van den ondergeteekende zijn dan ook geen voorstellen te wachten voor een plan, dat ten slotte zou uitloopen op het afbreken van datgene, wat in de laatste 25 jaren is verricht, om de hoofdstad des lands door een kostbaar kanaal langs den kortsten weg met de zee te verbinden en tot eene goed ingerichte haven te maken.

Art. 158. Overeenkomstig het in de *Staatscourant* van 20 December 11. opgenomen advies der Landbouwcommissie betreffende het Landbouwverslag, zijn door den ondergeteekende pogingen in het werk gesteld om dat verslag vertrouwbaarder te maken. De burgemeesters zijn uitgenoodigd zich bij de beantwoording der gedane vragen door deskundigen te doen bijstaan, terwijl ook in de inrichting van het verslag hier en daar belangrijke vereenvoudiging is voorgesteld.

IVde AFDEELING. *Posterijen.*

Ofschoon beperking van den dienst op Zon- en feestdagen, ten behoeve der postambtenaren, waardeering vond, werd niettemin de meening uitgesproken, dat het publiek belang daarbij niet altijd genoegzaam werd in het oog gehouden.

De ondergeteekende is zich niet bewust bij de regeling van den Zondagsdienst het publiek belang te hebben voorbijgezien, en hij meent zelfs te mogen vragen of het gevoelen der Kamer daaromtrent door het aangehaalde voorbeeld, dat in belangrijke plattelandsgemeenten des Zondags niet meer dan éénmaal daags bestelling plaats vindt, wel voldoende gerechtvaardigd is.

In de kleinere gemeenten geschiedt de bestelling ook op werkdagen vaak slechts éénmaal per etmaal, en waar nu vooral in de plattelandsgemeenten alle bedrijven in den regel des Zondags stilstaan, en alle des Zondags na de bestelling ingekomene brieven en stukken gewoonlijk reeds vroeg op den volgenden dag besteld worden, schijnt inderdaad het bezwaar niet zeer groot. Het bezwaar dat de bestelling soms gedurende de godsdienstoefening plaats vindt is moeilijk te vermijden, in verband met de aankomst der post, en met den wensch, om de ambtenaren eenigen tijd onafgebroken vrij te laten.

In bijna alle gemeenten wordt er trouwens ook 's middags of 's avonds godsdienstoefening gehouden. De ondergeteekende zal echter nog nagaan waar zonder al te groote bezwaren de bestelling tusschen 9½ en 12 uur kan worden vervangen door bestelling op een ander uur.

Het kan evenmin worden toegegeven dat door de openstelling van de telegraafkantoren slechts één uur daags in kleine plaatsen, ten aanzien der hier bedoelde beperking te ver zou zijn gegaan; in de plaatsen waar het verkeer eenigszins drukker is, blijft het telegraafkantoor langer open.

C. *Telegraafdienst.*

Te recht wordt in het Verslag opgemerkt, dat de werkzaamheden der post- en telegraafambtenaren zeer verschillend zijn.

Inderdaad is de drukte aan den postdienst verbonden veelal grooter dan die welke van telegraafambtenaren wordt gevorderd, ofschoon ook de toestel dienst op kantoren met een druk verkeer eene zeer groote inspanning vordert. Deze zijn wat de normaaltraktementen betreft dan ook ongeveer gelijkgesteld met de ambtenaren der posterijen.

Bij de regeling van de traktementen der post- en telegraafambtenaren zal rekening gehouden worden met den omvang der hun opgelegde werkzaamheden en met de verantwoordelijkheid die op hen rust.

Naar de meening van den ondergeteekende moet er

overigens naar gestreefd worden, zooveel mogelijk te komen tot eene samensmelting der beide diensten, een desideratum dat echter eerst te bereiken zal zijn na een aantal jaren, daar rekening moet worden gehouden met de bestaande toestanden en met verkregen rechten.

De Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid,

HAVELAAR.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 13 Februari 1891.

VAN NISPEN TOT PANNERDEN.

VLIELANDER HEIN.

PRINS.

MULLER.

MELVIL VAN LYNDEN.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling der begroting van uitgaven voor den aanleg van Staatsspoorwegen, dienst 1891.

IIde AFDEELING.

Uitbreiding.

Een onlangs voorgekomen ongeluk, dat een menschenleven kostte, op het stationsempacement te Eindhoven, ten gevolge van het te veel hellende en te smalle terrein langs de rails, gaf in eene afdeeling aanleiding tot den Minister het verzoek te richten, om den toestand van het emplacement te laten onderzoeken en in de bestaande gebreken te voorzien.

Art. 25. Centraal-station te Amsterdam. De vraag werd gedaan of het juist is, dat aan dit station nog belangrijke sommen zullen moeten worden besteed om het beter geschikt, of liever, zoo werd gezegd, minder ongeschikt voor het gebruik te maken.

Vastgesteld den 5den Februari 1891.

VAN NISPEN TOT PANNERDEN.

VLIELANDER HEIN.

PRINS.

MULLER.

MELVIL VAN LYNDEN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling der begroting van uitgaven voor den aanleg van Staatsspoorwegen, dienst 1891.

Nadat het Voorloopig Verslag der Commissie aan de Regeering was medegedeeld, is van haar ontvangen de navolgende

11de VERGADERING. — 16 FEBRUARI 1891.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

I1de AFDEELING.

Uitbreiding.

Het ongeval op 31 December te Eindhoven overkomen aan een beambte der Posterijen is niet het gevolg geweest van de helling, waaronder het tweede tusschenperron is gemaakt, maar van onvoorzichtigheid van het slachtoffer.

Hoewel opmerkzaam gemaakt op de komst van trein 21, draaide bedoelde beambte, ten einde trein 22 te bedienen, met zijne handkar op het tusschen twee sporen gelegen perron en wel op het oogenblik dat beide treinen nog in beweging waren. Het gevolg daarvan was, dat de kar door een der rijtuigen van trein 21 gegrepen, de brievenbesteller omvergeworpen en onder trein 22 werd geslingerd, die hem beide beenen verbrijzelde.

Het feit, dat eene van betrekkelijk lange boomen voorziene kar niet veilig tusschen twee in beweging zijnde treinen kan draaien, is geen bewijs, dat het perron, zooals in het Verslag wordt gezegd, te smal is, en de ondergeteekende vindt in het gebeurde geene aanleiding om tot wijziging van het tusschenperron te doen overgaan.

Art. 25. Centraal-station te Amsterdam. Blijkens de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal betreffende de begroting van uitgaven voor den aanleg van Staatsspoorwegen, dienst 1890 (Gedrukte stukken Zitting 1889/90 3 n°. 14), had ondergeteekende zich destijds omtrent eenige door de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij in het Centraal-station te Amsterdam gewenschte wijzigingen nog eene beslissing voorbehouden.

Die beslissing is thans genomen, waardoor aan de meeste bezwaren van de Maatschappij en het publiek zal worden te gemoet gekomen.

Over ongeschiktheid van dit station voor het gebruik zijn overigens in den laatsten tijd aan het Departement van den ondergeteekende geene klachten ingekomen, ofschoon niet te ontkennen is dat op den duur vermoedelijk de beschikbare ruimte van het terrein zal blijken meer beperkt te zijn dan wenschelijk ware.

*De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,*

HAVELAAR.

De Commissie van Rapporteurs heeft gemeend met de mededeeling van dit Antwoord aan de Vergadering haar Eindverslag te kunnen sluiten.

Vastgesteld 16 Februari 1891.

VAN NISPEN TOT PANNERDEN.

VLIELANDER HEIN.

PRINS.

MULLER.

MELVIL VAN LYNDEN.

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAP-
PORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling
van hoofdstuk X der Staatsbegroting voor het dienst-
jaar 1891.

Om redenen, reeds in het Eindverslag over de Indische begroting van 1891 vermeld, worden ditmaal bij uitzondering in het verslag over dit hoofdstuk een aantal onder-

werpen besproken, waarvan de behandeling onder gewone omstandigheden in het verslag over de Indische begroting eene plaats zou gevonden hebben.

1. *Algemeen beleid.* Vele leden meenden, op de gronden door hen bij de algemeene beschouwingen over de Staatsbegroting ontwikkeld, dat aan het beleid van den Minister van Koloniën de veerkracht en het initiatief ontbraken, die zoo noodzakelijk zijn om bepaaldelijk in de bestaande routine der Indische administratie doortastende wijziging te brengen.

Wat Oost-Indië betreft, toon en inhoud der Regeeringsbescheiden maakten op een aantal leden geen ongunstigen indruk omtrent het algemeen beleid van dezen Minister, voor zooveel daaromtrent, bij het nog hangende onderzoek omtrent vele gewichtige vraagstukken, voorloopig te oordeelen viel. Eene bevredigende oplossing dier vraagstukken was echter meer en meer een dringende eisch, dien men het recht had aan de Regeering te stellen. Deze leden betreurden het daarom dat sedert het optreden van dit bewind een paar jaren waren voorbijgegaan, zonder te dien aanzien eenige vruchtbare uitkomst af te werpen, en dat ook thans nog door dezen Minister veel moet gedaan worden om zich op de hoogte zijner nieuwe Regeeringstaak te stellen. In de hoop dat het geduld niet op eene te lange proef zou worden gesteld, was men echter bereid onder de gegeven omstandigheden eene afwachtende houding aan te nemen. Andere leden hielden zich wel is waar overtuigd van 's Ministers goede bedoelingen en van zijn streven om de hulpbronnen van Nederlandsch-Indië te verruimen, maar betwijfelden toch, of de daad aan de bedoeling zou beantwoorden. Ook zij wilden echter afwachten.

Ongunstiger werd over 's Ministers beleid geoordeeld door eene vierde groep leden. Dit oordeel wordt nader gemotiveerd in den verderen loop van dit verslag, dat uitsluitend over onderwerpen betreffende Nederlandsch-Indië handelt. Het werd voorts toegelicht door te wijzen op 's Ministers houding ten aanzien van Suriname. Trouwens, in de ernstige bezwaren omtrent het beleid des Ministers met betrekking tot die kolonie werd door verreweg de meeste leden gedeeld, gelijk blijkt uit het Verslag over de Surinaamsche begroting.

2. Vestigt men den blik op Nederlandsch-Indië in zijn geheel, het eerste wat op dit oogenblik de aandacht trekt is de *financiële toestand*. Dezen achtte men zorgwekkend.

De middelen tot dekking der uitgaven van de Indische begroting zijn, zoo voerde men aan, zij het in mindere mate dan vroeger, nog voor een goed deel afhankelijk van weer en wind en van den marktprijs der producten. Uit den aard zijn die middelen minder geschikt voor *Staats*-inkomsten. Bij gunstige oogsten en hooge marktprijzen vloeien zij zeer ruim, wat niet alleen tot uitzetting der uitgaven noopt, maar door de groote schommelingen dier inkomsten, in vergelijking met die uit belastingen verkregen, een groote hinderpaal voor zuinig beheer oplevert, zoo niet alle denkbeeld daaraan uitsluit.

Wanneer men in de gegeven omstandigheden tot eene vaste regeling van de verhouding der Nederlandsche en Indische financiën overging, zou een betere toestand in het leven kunnen geroepen worden, die het moederland meer waarborgt tegen onverwachte ingrijpende aanvallen op zijne kas of op zijn crediet.

Sloot men leeningen, — zooals het plan der Regeering schijnt te zijn, — tot uitvoering van openbare werken, tot aanleg van spoorwegen in Indië, of bij tekorten uitsluitend veroorzaakt door wanoogsten, maar speciaal voor Indië aangegaan, dan kon men bij ruime batige sloten, uit voordeelige oogsten en gunstigen afzet der producten verkregen, die leeningen aflossen of inkoop, om ze later zoo noodig weer uit te geven.

Daar men vrij algemeen erkent, dat, tot sluiting van de Indische begrotingen, de inkomsten uit de producten vooralsnog niet te missen zijn, zonder zwaardere lasten op de bevolking te leggen, hetgeen ondoenlijk gebleken is, zoo